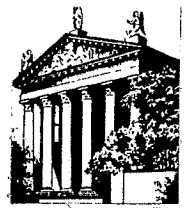

Vilniaus reformatų žinios

Vilties Dievas tepripildo jus, gyvenančius tikėjimu, visokių džiaugsmų ir ramybės /Rom. 15,13/
 2001 m. sausis Vilniaus ev.reformatų parapijos ir seniūnų tarybų informacinis leidinys Nr.1(24)

Du keliai

Apmąstymas Naujųjų Metų dienai

Ponas Dievas pažįsta kelią teisiųjų, bet kelias Dievo nesibijančiųjų pragaišta.

Ps.1,6

Priešais mus yra du keliai; juos rodo mums Viešpats naujų metų pradžioje. Vienas kelias yra *teisiųjų* arba *Dievo bijančiųjų kelias*; antras – *Dievo nesibijančiųjų* arba *bedievių kelias*. Kuriuo iš tų dviejų kelių mes turime eiti?

Pirmuoju keliu vaikščioja tie, kurie Dievo laikosi, Jo bijo, Jo prisakymus pildo, kitiems nieko blogo nedaro, nieko neskriaudžia, bet visados savo artimus myli, jiems rodo gailestingumą, į Dievą tiki ir savo tikėjime lieka apdovanoti ta teisybe, kurią pats Dievas iš savo malonės parengė mums per Jėzų Kristų. Apie tokius kalba Viešpats Dievas: „Aš *pažįstu* jūsų kelią!“ Tuo nori Jis pasakyti ne tik tai: „aš žinau, ką jūs darote (nes Dievas juk gerai žino ir apie bedievius, ką jie daro), bet ir: „jūsų kelias man patinka, yra man pažįstamas ir pripažįstamas; taigi nesibijokite, aš jus užstosiu, aš eisiu drauge su jumis, ir jums visur gerai seksis!“

Antras kelias yra Dievo nesibijančiųjų arba bedievių kelias. Tai yra platusis kelias, kuriuo vaikščioja daugybė tų, kurių širdys nuo Dievo pasitraukė, kurie Jo nebijo, Jo prisakymų neklauso, žiūri tik tai į save ir savo naudos, skriausdami silpnesnius ir mažesnius, ir elgiasi pagal savo širdies norus. Apie tokius kalba Viešpats Dievas: „Jūsų kelias pragaišta!“ – t.y. nieko gero nėra iš tokių žmonių, jokios naudos iš jų neturi Dievas ir visa žmonija, jie yra kaip ledas, kuris ištirpsta nuo saulės karščio. Nuo Dievo pasišalinę, Jo nebijodami, Jo valios nežiūrėdami, jie nusišalina ir nuo to viso, kas gera yra; taigi ir jų galas yra mirtis be vilties, amžina prapultis.

Taigi, žmogau, bėk šalin nuo šito kelio, kuris veda į amžiną prapultį! Išsirink sau pirmą! Ir išsirink ne pusėtinai, nesiūbuojant, nemanyk, kad galima eiti abiem keliais iš karto. Ne! – su Dievu arba be Dievo! Dėl Dievo – arba prieš Dievą! Laimingai – arba nelaimingai! *Duok Dieve, kad tu sau išrinktumei tikrą, dievišką kelią!*

Viešpatie Dieve, pamokyk mus pažinti, jog be Tavęs nėra laimės šiame pasaulyje. Susimildamas, duok mums tikrą norą priklausyti prie Tavo teisiųjų, o ne prie bedievių. Kiek jau brangaus laiko sugaišome, nebūdami Tau ištikimi, eidami savo keliais, nukreipdami savo širdis tolyn nuo Tavęs! Tegul dėlei Jėzaus mes negyvename kaip pasakoje! Užlaikyk mūsų širdis prie savęs, kad Tavo vardo bijodami, Tave mylėtumėm ir noriai laikytumėmės Tavo prisakymų!

Laimink šiuose metuose mūsų triūsą ir mūsų poilsį; laimink mūsų džiaugsmus ir mūsų kančias; laimink mūsų namus ir visus mūsų šikius, arti ar toli esančius!

Būk su mumis visados, sergėdamas mūsų įėjimą ir išėjimą nuo dabar iki amžių! Amen.

Kun.A.Cumftas

Pamokslas perspausdintas iš 1911 m. "Pasiuntinio" Nr.1 – pirmo lietuvių kalba kun.Jono Šepečio leisto reformatų laikraščio

Naujieji Metai

*Senieji praėjo,
Atėjo kiti.
Naujieji atėjo-
Jie Dievui skirti.*

*Mes Dievą tikėjom,
Tikėsime visi.
Šiandieną mes tikim-
Visi amžini!*

Žilvinas Žižiūnas 2000.12.16.

**Kiekvienas privalo jausti pareigą stropiai ir džiugiai naudoti
Dievo duotas dovanas kitų narių naudai ir išganymui**

Mes, reformatai, turime branginti savo tikėjimą - iš protėvių paveldėtą didelį turtą. Mes turime vertinti sunkią, tačiau garbingą protėvių praeitį, didžius teologus, mūsų tikėjimo raštus. Tie tikėjimo raštai kainavo nemažai jėgų, nes reikėjo suderinti daug svarbių tiesų tikėjimo pagrindams suformuluoti. Didieji reformatų teologai parašė daug reikšmingų teologijos mokslo knygų, kuriose, dažniausiai, buvo visiškai naujai paliesti ir naujai suvokti tikėjimo dalykai, kuriuos mums pateikia Kristaus Evangelija. Visą tą didelį turtą reikėjo surinkti į vieną vietą, įvertinti, surūšiuoti ir išdėstyti pagrindines ir svarbiausias reformatų tikėjimo tiesas, sutalpinti į nedidelį ir paprastą Katekizmą ar Tikėjimo išpažinimą.

Pats Kalvinas, genialus teologas, rašė vadinamąjį Ženevos katekizmą, vėliau jį taisė, didino, bet, nepaisant to, šis Katekizmas neturėjo pasisekimo! Jį nugalėjo gerai žinomas Heidelbergo katekizmas, kurį 1563 m. parašė du universiteto teologai: Ursinus ir Olevanas. Ir tik po 56 metų į Dordrechto sinodą suvažiavę teologai iš kelių Europos šalių, po ilgų svarstymų, Šv.Dvasios pagalba, pripažino, jog Heidelbergo katekizmas geriausiai pateikia neklaidingą mokslą. Tikrai ši maža knygutė yra didelis visų pasaulio reformatų turtas ir šiandieną. Mielieji parapijiečiai, norėčiau paskaityti 55-ąjį katekizmo straipsnį, kuris vadinasi: "Kaip mes turime suprasti šventųjų bendravimą?"

Šventųjų bendravimą mes suprantame taip, jog visi tikintieji ir kiekvienas iš jų, kaip nariai, turi bendrystę Viešpatyje Kristuje ir dalį visuose jos turtuose, ir kad kiekvienas mūsų privalo jausti pareigą stropiai ir džiugiai vartoti savo Dievo duotas dovanas kitų narių naudai ir išganymui. *Kitų naudai ir išganymui*. Verčiant iš vokiečių kalbos tiesiogiai vietoje žodžio "vartoti" galima geriau sakyti "sėti", o kalbant ekonomistų kalba, geriausiai tiktų – "investuoti". Vietoj žodžio "dovanas" /vok.Gabe / galima sakyti - malones, talentus. Tai reiškia, kad mes, tikintieji, privalome savo talentus, malones, kuriomis mus apdovanojo Dievas, *investuoti!* į Kristaus bažnyčią ir kitų narių išganymą. Todėl visi mes turime labai džiaugtis ir mes *džiaugiamės*, jog mūsų tarpe yra tokių bažnyčios narių, kurie savo brangų laiką, meilę investuoja į Bažnyčią. Jie rūpinasi Bažnyčios nauda, ateitimi ir, tokiu būdu, visų kitų narių išganymu. Jie kviečia visus jus į Bažnyčią šventųjų bendravimui. *Viešpaties malonė tebūna su jais ir telydi jų kelius!*

Tačiau būna ir tokių, kurie savo brangų laiką skiria priešingiems dalykams. Dievo duotus talentus panaudoja ne kam kitam, bet Kristaus Bažnyčios apvogimui. Supraskite, kad Bažnyčios apvogimas būna ne tik materialinis, bet ir dvasinis, kuris yra daug pavojingesnis! Ir daug bjauresnis! Taip būna, kai meluojama, kai skleidžiami melagingi gandai, sėjama nesantaikos sėkla, kai suardomi labai brangūs draugystės ir bendradarbiavimo ryšiai, kai tyčia ardomas pasitikėjimas tarp Bažnyčios narių – tada kasamasi po pačiais Bažnyčios pamatais. Tokiems žmonėms, jeigu jie nuoširdžiai neatgailaus, gresia amžinoji bausmė, nes nėra baisesnės nuodėmės, kaip lėtas sielos žudymas – savo ir kitų. Viešpaties Jėzaus Kristaus pasakyta: "Ir nebijokite tų, kurie užmuša kūną, bet sielos negali užmušti. Verčiau bijokite to, kas gali ir sielą, ir kūną pražudyti pragare". /Mat. 10,28/.

Todėl, ką reiškia atgailauti? Kas yra nuodėmė? Turime dešimt Dievo įsakymų. Turime savo gyvenimą. Kas toliau? Kaip atgailauti?

Žmogaus širdies gilumo negali pamatyti joks įstatymų žinovas, kunigas, filosofas ar teologas ir kiekvienam gyvenimo atvejui pritaikyti vienokį ar kitokį įstatymą... Aišku, yra tokių, kurie bando tą daryti ir, patys būdami labai nuodėmingi, teisia kitą žmogų, grūmodami Bibliją...

Tačiau, net ir pats žmogus sunkiai susivokia savo širdyje, sunkiai supranta savo poelgius ir tikruosius jų poelgių motyvus. Jeigu taip nebūtų, tai psichologai neturėtų darbo. Todėl mes visi kasdieną darome vienokias ar kitokias nuodėmes, patys dažnai to net nepastebėdami. Nes, kaip rašė Kalvinas, kiekvieno žmogaus širdis nuo pat mažumės linkusi į nuodėmę, todėl kiekvieno valia nėra visiškai laisva savo poelgiuose. Ir tik Viešpats kiaurai peržvelgia kiekvieno širdį ir ją pažįsta geriau negu pats žmogus. Todėl Viešpats artimesnis jūsų širdžiai negu jūs pats. Jūs tai žinote. *Viešpats žino kiekvieną Jūsų širdies užkampį. Amen.*

2000 m. gruodžio 15 d. sukako 95 metai, kai Lietuvoje, Šlepščių kaime gimė skulptorius, dailininkas, poetas, išeivijos lietuvių reformatų Bažnyčios kuratorius Jokūbas Dagys, „Mūsų sparnus“ puošęs savo darbų nuotraukomis, eilėraščiais, rašęs straipsnius meno klausimais. Šia proga spausdiname jo straipsnį „Kristus ir menas“, atspausdintą 1966 m. birželio mėn. „Mūsų sparnuose“ Nr.20.

KRISTUS IR MENAS

Kristaus – Mesijo – vardas yra ir buvo begalo populiarus visais laikais. Net Jo atėjimas į šį pasaulį buvo numatytas – išpranašautas. Jo apaštalai – vienlaikiai, anksčiau ar vėliau surašė Jo darbus, keliones, pamokymus, maldas, darytus stebuklus; Jo kančią, mirtį ir prisikėlimą; jie aptarė Jo dvasinį stovį, Jo elgesį žmogui kritiškais momentais, Jo tvirtą valią ir begalinį pasitikėjimą pasaulio Sutvėrėju – savo Tėvu, tačiau niekas nemini Jo fizinės išvaizdos: buvo Jis stambus ar smulkus, tvirtas ar silpnas, niekas neaptarė Jo veido bruožų, nekalbant jau apie tai, kad niekas nenupiešė Jo atvaizdo, nepadarė Jo portreto ar biusto.

Gal taip įvyko todėl, kad Kristus buvo žydų kilmės, gyveno ir veikė tarp jų. O ši tauta, nors paliko didelius dvasinius turtus, vienok nepalikė savo žymių žmonių atvaizdų, nors turėjo jų labai mylimų ir gerbiamų. Pirmieji Kristaus pasekėjai, nors jie daug kur laužė savo tautos tradicijas, bet negalėjo visko iš karto pakeisti, taigi ir paveikslų gaminimą, kurių gal niekada nebuvo matę, o jei ir žinojo tatau esant pas kaimynus, laikė nesubrendimo, nekultūringumo, pagoniškumo požymiu. Jei Kristaus gyvenimo kelias būtų ėjęs per graikų ar romėnų kraštus, galima tikėtis, ten būtų atsiradę ir Jo atvaizdai.

Pirmiesiems krikščionims nerūpėjo turėti Jo atvaizdą, o tik gyventi ir džiaugtis Jo paliktąja dvasine jėga ir skleisti Jo mokslą, ką jie uoliai darė. O tam paryškinti ar palikti konkretų matomą ženklą, jie pradėjo naudoti simbolius. Pirmiausia buvo sudarytas monograminis simbolis iš Kristaus vardo pirmųjų raidžių, rašomų graikiškai XPISTOS (graikų P – mūsų R) sujungiant XP, kuris ir dabar dar vartojamas, ypač Romos katalikų. Kitas svarbus pirmųjų krikščionių simbolis buvo žuvis. Tai, matyt, todėl, kad graikiškai „Jėzus Kristus, Dievo Sūnus, Išganytojas“ pirmosios raidės sudaro žodį „IXTIS“ /liet. Žuvis/, kas ir galėjo paskatinti Kristų vaizduoti žuvimi, nes žuvį kiekvienas lengvai gali pavaizduoti, tuo labiau tai labai atitiko Kristaus gyvenimą: Jis dažnai buvo su žvejais, maitinosi žuvimis, darė stebuklus ir kankinamas buvo tylus, kaip žuvis.

Kitas Kristui pavaizduoti simbolis buvo avinėlis. Šio gyvulėlio vaizdavimui pagrindą duoda Senasis ir Naujasis Testamentai. Nuo septintojo amžiaus šis simbolis pamažu dingsta, nes 692 m. Konstantinopolio Sinode buvo nutarta Kristų vaizduoti žmogumi. Tada buvo įtvirtinta mintis, kad „...menininkai turi mums priminti Kristų gyvenantį, kenčiantį ir mirštantį už mūsų išganymą...“.

Taigi nutarta Kristų vaizduoti žmogumi, bet kokių? Ar tik buvusius simbolius pakeisti žmogaus simboliu, ar surasti istorinį Kristaus vaizdą? Pagal padavimus, pirmasis Kristaus atvaizdas turėjo užsilikti dar iš Jo gyvenamųjų laikų. Legenda sako, kad karalius Abgar iš Edeso rašė Kristui, kviesdamas pas save. Kai Jėzus atsisakė, jis pasiuntė dailininką nupiešti Jo atvaizdą. Dailininkas taip buvo paveiktas nepaprasto Kristaus veido, kad negalėjo Jo nupiešti. Tada Jėzus pridėjęs drobę prie veido ir ant jos palikęs savo atvaizdą. Apaštalai paveikslą pristatė karaliui Abgarui jau po Kristaus dangun žengimo. Kita legenda mini panašios kilmės Kristaus portretą ant Veronikos skepetos. Yra ir daugiau legendų apie Kristaus portretą. Esą apaštalas Lukas daręs Marijos portretą, taip pat esą pradėjęs ir Kristaus, kuris buvo stebuklingai angelų pabaigtas.

Nors po kiek laiko žmonės nebežinojo, kaip Kristus atrodė, bet giliai persiėmę Jo skelbtuoju mokslu ir nuoširdžiai gyvendami tą dvasia norėjo turėti ką nors regimo. Tad, be minėtų simbolių, pradėjo vaizduoti Kristų kaip Gerąjį Ganytoją – jauną žmogų (graikiška tradicija) su avinėliu ant pečių. Aišku, į tai jie žiūrėjo kaip į simbolį, iliustraciją. Šie pirmieji Kristaus vaizdai primena graikiškus bei romėniškus darbus – gražuolį Apoloną ar Orfėjų su jų tunikomis, bebarzdžius ir trumpais garbanotais plaukais.

Tik nuo trečiojo amžiaus Bažnyčios tėvai pradėjo kelti klausimą, kokios išvaizdos Kristus buvęs. Iš to, kad Jis buvo daug keliavęs, paprastai, asketiškai gyvenęs, jie daro išvadą, kad Jis turėjęs būti ilgaplaukis, barzdotas, gal asketiškas, bet subrendęs vyras.

Todėl matome dvejopus Kristaus atvaizdus: 1) Sirijos įtakoje – rimtas, didingas, vešlia barzda bei ilgokais plaukais vyras, primenantis rytietišką monarchą; 2) graikiškos kilmės - dailus, subrendęs jaunuolis, apkirptas ir nusiskutęs.

Šie skirtingi Kristaus vaizdavimai taip ir pasiliko: Rytų Bažnyčia sustingo prie didingo, valdoviško vaizdo, Vakarų – darė įvairesnį Jo atvaizdą ir keitė, besikeičiant meno stiliams. Viduramžių (XIII a.) menininkai vaizdavo įvairios veiklos Kristų: mokantysis – su Evangelija, kenčiantysis – su erškėčių vainiku, su aureole - reiškiančia Jo asmens skaistybę.

Vaizduojamųjų scenų pasirinkimu visų laikų ir visų kraštų menininkai buvo gana artimi savo vaizduote bei Kristaus veikimo supratimu. Daug darbų yra iš kūdikėlio pagarbinimo, bėgimo į Egiptą, šventosios šeimos, o ypač Marijos su kūdikiu. Retokai sutinkami Kristų gundantieji vaizdai, bei Jo ar Jam kojų plovimo. Labai mėgiami buvo įvairių stebuklų darymai bei kelionių vaizdavimai. Populiarius ir nesudėtingi yra Kristaus krikštijimo vaizdai. Labai paprastai arba labai sudėtingai (su daug publikos) vaizduojamas Kristaus įžengimas į Jeruzalę. Nepamiršta Jo malda Alyvų darželyje, gal būt, krikščionims reikšmingiausia. Dailininkams sunkiausiai atliekama yra Paskutinės Vakariinės scena. Didžiausia problema – kur patalpinti Judą. Daug menininkų iš anksto jį pasmerkia, išskirdami iš kitų apaštalų tarpo. Tik Leonardo da Vinči jo neišskyrė ir visus asmenis sukomponavo gana simetriškai, pavaizduodamas tik įvairius judesius, netikėtų žodžių iššauktus.

Kristaus kančios – krucifikso - vaizdavimas pradedamas nuo penktojo amžiaus. Besibaigiant Viduramžiams jų buvo septyni, vadinami Kryžiaus stotimis, su pirmuoju vaizdu – Kristumi prieš Pilotą. Dabartinis jų skaičius - 14 atsirado tik XVIII-me amžiuje.

Be čia paminėtų populiariųjų scenų iš Kristaus gyvenimo, menininkai yra sugalvoję dar ir kitų įvairių vaizdų, kurie retokai ar visai retai sutinkami. Tai reiškia, kad Kristus labai praturtino menininkų pasaulį.

Šia proga dar reikėtų apsistoti prie ramiai sėdinčio Kristaus statulėlės. Šis vaizdavimas yra labai populiarus Lietuvoje ir Lenkijoje, atkeliavęs per Vokietiją iš Italijos, šiek tiek žinomas Vakarų Europoje, o kitur nesutinkamas. Sakoma, kad vaizduojamas Kristus susirūpinęs dėl žmonių vargų bei nuodėmių ir vadinamas Rūpintojėliu. Klausimas, ar kai rūpinamasi – rymojama? Ne! Kai kuo rūpinamasi, tai veikiama, nerimstama. O ramų, pasirėmusį galvojimo judesį lietuviai vadina „rymojimu“. Lietuviai dainuoja: „ko rymai ant rankelių“, „ant ežerėlio rymojau“, „žalioj lankoj ant žirgelio rymojau“ ir t.t. Todėl šios statulėlės vardas turėtų būti ne Rūpintojėlis, bet Rymotojėlis, nes jis necharakterizuoja jokio susirūpinimo, o tik paprastą nieko neveikiantį rymojimą. Normaliomis sąlygomis žmonės nemėgsta liūdėti, tai priešinga jų prigimčiai, taigi ir lietuviai, gyvendami normaliomis sąlygomis neturėtų nei ko liūdėti, nei ko rymoti. Todėl manau, kad Rymotojėlio populiarumas Lietuvoje nėra išugdytas religingumo, bet yra priespaudos palikimas. Kristus niekada nerymojo, o veikė. Taip pasėdėti Jis tegalėjo tyruose, nes tada buvo ne veikimo, o galvojimo, pasiruošimo laikotarpis ir vienatvė.

Taigi per dvidešimt amžių krikščionys yra sukūrę daugybę atvaizdų, parodančių įvairiausių nuotaikų, įvairiausios išvaizdos Kristų. Bekurdami Kristaus gyvenimo vaizdus, dailininkai sugebėjo juose įkūnyti žmogaus sielos polėkius bei troškimus ir prisiartinti arčiau Jo.

Manau, nėra pagrindo apgailėti, kad Kristaus vienlaikiai nepaliko autentiško Jo portreto, nes tai būtų supančioje menininkų polėkio galia. Neturėdami tikro atvaizdo, žmonės daugiau mąstė ir gilinosi į Jo mokslą, ieškojo Jo vizijos, kad sukūrus tos dieviškos asmenybės kuo tobuliausią veidą.

Dail. Jokūbas Dagys

Išminčiai iš Rytų

Išminčiai iš Rytų
Atėjo pas Mariją.
Jie davė dovanų,
Nes gimė ten Mesijas.

Žvaigždė Aušrinė leidos
Ties ta vieta, kur Jis,
Palaimintas Mesijas,
Tai Jėzus – karžygys.

Ingė Lukšaitė – habilituota daktarė

2000 m. gruodžio 19 d. Lietuvos istorijos instituto Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorijos skyriaus vyresnioji mokslinė bendradarbė, VDU docentė, humanitarinių mokslų daktarė Giedrė Lukšaitė kapitalinį veikalą „Reformacija Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje ir Mažojoje Lietuvoje. XVI a. trečias dešimtmetis – XVII a. pirmas dešimtmetis“ apgynė kaip humanitarinių mokslų istorijos srities habilitacinį darbą. Ta proga „Lietuvos aidas“ buvo paskelbtas žurnalistės Raimondos Karosaitės pokalbis su dabar jau habilituota mokslų daktare Inge Lukšaitė, pasidžiaugta, kad „Baltų lankų“ leidykla atspaudė papildomą 1999 m. Lietuvos istorijos institute parengto veikalo „Reformacija Lietuvos...“ tiražą. Perspausdiname sutrumpintą interviu.

Hab.mokslų daktarė Ingė Lukšaitė yra parengusi keturias knygas, septynių – bendraautorė. Mokslinio tiriamojo darbo kryptis – Lietuvos kultūros istorija ir visuomeniniai religiniai judėjimai. XVI-XVII a. didesnio ir reikšmingesnio visuomeninio religinio judėjimo kaip Reformacija nebuvo. Reformacija plito visuomenėje dėl to, kad atsirado poreikis modernizacijai. Savo knygoje autorė apžvelgė visas Reformacijos kryptis ir jos reikšmę Lietuvos kultūrai Didžiojoje ir Mažojoje Lietuvoje bei Prūsijoje. Joks kultūrinis elementas, jokia naujovė mechanškai negali būti perkelta į kitą kultūrinę terpę. Ypatinga reikšmė tenka kultūrinei kūrybai – kur jos pritrūksta, veikla tampa nerezultatyvi. Pavyzdys – lietuviškos knygos atsiradimas 1547 – 1570 m. Manoma, kad knygos atsirado, nes Prūsijos kunigaikštystės valdovas Albrechtas skyrė tam lėšų: leidybai, įvairioms stipendijoms. Tačiau lėšas jis paliko ir prūsų rašijai, ja rūpinosi net testamentu. Abiejų raštijų likimas buvo skirtingas. M.Mažvydo katekizmas tapo didelės išsamios knygų leidybos programos pradžia. O prūsų – greitai nutrūko, kadangi jų kultūroje nebuvo reikalingos terpės. Išryškėja institucijos reikšmingumas – ar susidarė institucijos, užtikrinančios pradėtų darbų tęstinumą. XVI a.Prūsijos kunigaikštystėje egzistavo Ev.liuteronų Bažnyčios ir valstybinės valdžios sąjunga, jų bendra kryptinga veikla. Reformacija pati kūrė būdus konkurencinei kovai su Katalikų Bažnyčia. Reformacijos grėsmės akivaizdoje atsirado ir katalikybės reformos. Visuotinės konkurencijos akivaizdoje gana sparčiai į „sceną“ išeidavo novatoriai. Kultūros vertės supratimas jau egzistavo Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje ir Lietuvoje XVI a. ir XVII a. pirmoje pusėje. Turtingi žmonės įrašė ženklų palikimą to meto visuomenės kultūros istorijoje, supratę ir rėmę mokslą, knygą, spaudą. Įdomiausia, jog Reformacijoje bažnytinio turto palikimo ir panaudojimo klausimai byloja kultūros vertės supratimo labui. Reformatai ir liuteronai minimaliai skyrė lėšų dvasininkų luomo išlaikymui, bet rūpinosi jų išsimokslinimu. Daugiausia lėšų buvo skiriama švietimui ir knygoms.

Nepertraukiamos spaudos era LDK prasidėjo 1553 metais. Kunig. M.Radvila Juodasis dalį savo pinigų paskyrė Senojo ir Naujojo Testamentų vertimui į lenkų kalbą, įsteigė spaustuvę, pasamdė raizytojus ir išleido Bibliją. Jo įkurta spaustuvė pradėjo nenutrūkstamą spaudos veiklą. Tai naujas pinigų panaudojimas, skatinęs XVI a. bajorus investuoti į knygas. Rietavo tįjūno žmona bajorė Sofija Mickevičiūtė – Vnučkienė iš Pašūsvio skyrė pinigų J.Morkūno „Postiler“ (milžiniška knyga) ir pan. Tokie poelgiai – dovana visuomenei, negaunant sau jokio materialaus pelno. Be didikų dalyvavimo kultūroje negalėjo įvykti žymių pokyčių.

Iki XVI a. ir XVII a. I dešimtmečio buvo pusiausvyra tarp Reformacijos šalininkų ir likusių su Katalikų Bažnyčia. Lietuvos elitinėje visuomenėje smerktas smurtas dėl religinių pažiūrų. 1556 m. nuncijui atvykus į Lenkijos karalystę ir LD Kunigaikštystę ir reikalaujant inkvizicijos teismų, Radvila Juodasis ir Katalikų Bažnyčios aukštieji pareigūnai pasisakė prieš. Tuo XVI a. yra ir labai įdomus, ir pranašesnis už kitus. Dabar manoma, kad ne ginklo, o kitų priemonių panaudojimas yra modernios visuomenės ženklas. XVI a. įvyko didžiulis pažangus perversmas Lietuvos kultūroje – moksle ir knygose. Atsirado bajorų, studijavusių Vakarų Europos universitetuose. Mūsų didikai finansavo taip pat Vakarų Europos leidinius, suprasdami, kad tai vertingas įsiamžinimo būdas. Juk spausdintas žodis – ženklas apie mūsų buvimą ateities kartoms. Mintys, pateiktos spausdiniuose – tai asmenybės motyvų argumentavimas ir užfiksavimas, taip pat perdavimas ateinantiems. Rūmai sugriūva, kapinių nelieta, o knygose žmonės ne tik gyvena, bet ir prabyla.

Su hab. Daktare Inge Lukšaitė kalbėjosi žurnalistė Raimonda Karosaitė

Spaudos puslapiuose

Laiko ženklai

Dienraštis „Lietuvos rytas“ (2000 12 22, Nr.300, 4 pusl.) skyrelyje „Nuomonės - Laiko ženklai“ apžvelgė dabartinę krikščionybės padėtį Lietuvoje. Straipsnyje pabrėžiama, kokią milžinišką įtaką pasaulio istorijai padarė ir tebedaro krikščionybė. Tai rodo jau vien tai, kad ne tik krikščionys, bet ir didesnė pasaulio dalis savo metus skaičiuoja nuo Kristaus gimimo.

Lietuva buvo pakrikštyta tik prieš 613 metų, o krikščionybė, laikraštis rašo, mūsų konservatyviame krašte išigalėjo dar vėliau. Tuo metu, kai XVI amžiuje per Europą ritosi protestantizmo bangos, lietuviai ir žemaičiai daug kur tebebuvo pagonys.

Tokioje pusiau stabmeldiškoje aplinkoje, kai šalies miestuose gyveno dar labai nedaug žmonių, katalikų Bažnyčia sugebėjo užgniaužti Reformaciją, gynusią naujus, ekonomiškai efektyvaus viduramžių miesto idealus. Laikraščio nuomone, gal būtų todėl, kad protestantizmas šalyje neturėjo tvirtos atramos, Lietuva išvengė kruvinių religinių karų, kurie ištisus šimtmečius draskė Europą ir netgi iki šių dienų atsirito kruvinais konfliktais Šiaurės Airijoje ar dar baisesnėmis žudynėmis Balkanų šalyse. Tokios religinės nesantaikos Lietuvoje nebuvo anuo laikotarpiu, o taip pat ir dabar - atkūrus nepriklausomybę.

Pokomunistinėse valstybėse dešimtmečiais propaguotą agresyvų ateizmą daug kur pakeitė dar agresyvesnis religinis fanatizmas. Pasitaiko konfliktų religinių bendruomenių viduje, kuriuos mėginama spręsti teismuose. Nestinga paniekos ir kitaip Dievą garbinantiems žmonėms. Vis dėlto Lietuvai daugmaž pavyko išvengti vienos religijos viešpatavimo, katalikybės vartimo net ir neoficialiai valstybine religija. Šalies įstatymai garantuoja konfesijoms lygias teises, vienodas religinės ir švietimo veiklos visuomenėje teisinės galimybes. Tiesa, mūsų šalyje religinės bendruomenės vis dar skirstomos į tradicines (jų yra devynios) ir netradicines (jų priskaičiuojama apie 165). Be to, yra ir daug netikinčiųjų. Netradicinės bendruomenės neretai tariausi esančios diskriminuojamomis visuomenės ar net valstybės. Antai Tikėjimo žodžio nariai net kreipėsi į tarptautines organizacijas dėl Lietuvoje įteisinto, jų nuomone, nedemokratiško skirstymo į tradicines ir netradicines konfesijas.

Laikraštis klausia, ar nepažeidžiame gentainių, išvadindami jų bendruomenes sektomis? Juk net daug pasekėjų turinčios metodistų ar baptistų Bažnyčios Lietuvoje pavadinamos sektomis. Civilizuotame pasaulyje visuomenėje neigiamą atspalvį turinti sąvoka „sektą“ vartojama labai atsargiai. Bet kokie kaltinimai sektoms turi būti kruopščiai patikrinti, o įtarinėjimams nepasitvirtinus, valstybė privalo apginti jų narių teisę laisvai reikšti religines pažiūras bei išpažinti savo tikėjimą. Tikintieji, jų organizacijos taip pat turėtų atsisakyti pretenzijų primetinėti savo valią visai visuomenei, noro įstatymu įteisinti draudimus apriboti žmonių teisę rinktis poilsio ir pasilinksminimo formas. Tokios cenzūravimo teisės nesuteikė Dievas, negali jos suteikti ir valstybė.

Kalėdos jau nuo seno vadinamos vilties švente. Šios viltys galės greičiau išsikūnyti, jeigu ir tikintieji ir netikintieji išmoks gerbti vieni kitų jausmus ir teises, - taip užbaigia savo vedamąjį straipsnį „Lietuvos ryto“ laikraštis.

Mums, Lietuvos ev. reformatams, džiugu, kad toks įtakingas šalies laikraštis palietė konfesines problemas, gana palankiai atsiliepia apie Reformaciją Lietuvoje. Tačiau kai kurie teiginiai turėtų būti tiksliau suformuluoti.

Aukštaičius Jogaila pakrikštijo 1387 metais, o žemaičius - Jogaila ir Vytautas dar vėliau - 1413 metais, t.y. prieš 588 metus.

Į LDK protestantizmas, kurį 1517 m. Vokietijoje pradėjo Martynas Liuteris (1483-1546) atkeliavo jau 1523 metais, Vilniuje įkūrus pirmąją ev. liuteronų parapiją. Nuo 1553 metų Vilniuje savo veiklą pradėjo ir kito reformatoriaus - Jono Kalvino pasekėjai - ev. reformatai, vadovaujami LDK kunigaikščio Radvilos Juodojo (1515-1565). Greit į šią konfesiją įsijungė didžiuma Lietuvos didikų ir bajorų. XVI amžiaus antroje pusėje Lietuvos reformatų Bažnyčiai - Unitas Lithuaniae - priklausė apie 200 Lietuvos ir Baltgudijos parapijų. Beveik visoje LDK šveicariškoji reformacija tapo dominuojanti. 1563 m. LDK taryboje iš 18 narių buvo 10 reformatų, o 1569 m. Lietuvos - Lenkijos senate iš 130 narių 58 buvo reformatai. Taigi netiesa, kad protestantizmas tuo metu neturėjo tvirtos atramos. Romos valdomai katalikybei, siekiančiai pasaulinio viešpatavimo, buvo dėl ko išsigąsti. Neatsitiktinai po 1569 m. Liublino unijos į LDK iš užsienio plūstelėjo apie 1000

jėzuitų, kurie padarė savo juodą darbą. Neišvengta represijų ir kruvinių susidorojimų su protestantais, bet religinių karų buvo išvengta. Kontrreformacija, Lietuvos polonizacija buvo vienos iš didžiausių lietuvių tautos bėdų. Jei ne Reformacija, kažin ar dabar Lietuvoje kalbėtume savąja kalba, nežinia kada būtų buvusi įkurta aukštoji mokykla, spausdintos gimtąja kalba knygos.

Dabar Lietuvos religinės bendruomenės suskirstytos į tradicines (veikiančias ne mažiau kaip 300 metų!) ir netradicines. Tai užfiksuota 1995.10.04 Nr.I-1057 Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymu. Tačiau kai kurios iš jų atsirado ne tautai apsisprendus, o atneštos sunaikinus be gailesčio ugnimi ir kalaviju daugelį šimtmečių buvusią senovės lietuvių religiją.

Katalikų Bažnyčios vadovas popiežius Jonas Paulius II atsiprašė už katalikų Bažnyčios padarytas skriaudas, už nukrypimus nuo Evangelijos, Kryžiaus karus, inkviziciją ir kt. Deja, Lietuvoje atsiprašyti už nekrikščioniškai vykdytą kontrreformaciją, delsiama.

Straipsnis „Lietuvos ryte“ rodo, kad istorija negali būti rašoma tendencingai. Istorinė atmintis, anksčiau ar vėliau, viską sustato į savo vietą.

Parengė Jonas Jasiukėnas

2000 metais „Biržiečių žodis“ spausdino klaipėdiečio reformato Kosto Franko straipsnių seriją „Laiškai iš Klaipėdos“. Straipsnis apie olandus – jurininkus galėtų būti įdomus ir mums, protestantams

Apie tai, kaip burlaiviai pakeitė žemės formą, o olandai praturtėjo

Olandija – karalystė. Turi 15 mln. gyventojų, nors plotu yra du kartus mažesnė už Lietuvą. Vyraujanti tikyba – reformatų. Turi didžiausią ir moderniausią pasaulyje Roterdamo uostą EUROPORT, kurio metinė apyvarta 300 mln. tonų. Į šį uostą reguliariai kas 5 min. įplaukia po stambiatonažį transporto laivą. Antruoju po Roterdamo, toli gražu ne vienintelio olandų uosto, pagal pajėgumą laikomas Yokohamos arba Niujorko (JAV) uostas, abu su 140 mln. tonų apyvarta.

Tai buvo laikai, kai Lietuvą pagarbiai minėjo visas pasaulis. Tik tas pasaulis anuomet buvo dar visai kitoks. Žemė tada dar buvo dubens pavidalo, o Saulė ir Mėnulis sukosi sau apie šį dubenį. Kitaip manantiems baigdavosi liūdnai. Kaip eretikui liūdnai turėjo baigtis ir tokiam vienuoliui Martynui Liuteriui, mat jis nieko nesiklausęs išvertė į vokiečių kalbą Bibliją – Naująjį Testamentą. Tačiau Dievas lėmė, kad tais pat metais iš savo kelionės pagaliau sugrįžo F. Magelano ekspedicijos likučiai. Jūrininkai patvirtino mokslininkų (irgi eretikų) spėjimą, kad žemė visai ne dubuo, o rutulys. Jie skelbė, kad aptiko daugybę nežinomų salų, net žemynų su nematytais gyvūnais, paukščiais, žmonėmis, karalystėmis ir nesuskaičiuojamais jų turtais.

Tai buvo perkūnas iš giedro dangaus. Jau ir taip braškėjusios viduramžių dogmos griuvo, M. Liuteris liko gyvas. Prasidėjo didingoji atgimimo – renesanso – reformacijos epocha. Tai buvo 1522 metai. Laisvieji uostai Dancigas, Ryga iš karto atsimetė nuo Romos, o netrukus ir visas Vokiečių ordinas tapo pasaulietiška Prūsijos valstybe.

Magelano naujiena greit sklido iš uosto į uostą, keldama nesuvaldomą smalsumo, godumo ir kitokių aistrų bangą. Geriausi to meto laivų statytojai – olandai pralobo pirmieji. Šio vargano, miniatiūrinio pelkių krašto laivai kaip iš vulkano pasipylė po visas pasaulio jūras ir vandenynus. Labai greit atsitiko taip, kad kas antras jūrose sutiktas laivas jau plaukė su raudona-balta-mėlyna Olandijos vėliava. Nyderlandai turtėjo valandomis (vienas sėkmingas laivo reisas duodavo tiek pelno, kad buvo galima pasistatyti dar septynis tokius laivus. Rytų prieskoniai buvo nepaprastai brangūs). Amsterdamo bankų rūsiuose nebetilpo auksas. Ir visa tai vyko nepaisant dešimtmečius trukusio išsivaduojamojo karo su Ispanija, siekusia atversti olandus katalikybėn. Olandija iki mūsų laikų liko nepriklausoma ir klestinti šalis. Apskritai tai buvo esminis lūžis civilizacijos istorijoje, mat nuo tada pasaulį jau valdo jūrinės valstybės, o kontinentinėms imperijoms ėmė leistis saulė. Ir šiandien skurdžiausiai verčiasi agrariniai kraštai.

LENKIJOS EVANGELIKŲ REFORMATŲ BAŽNYČIA

Lenkijos ev. reformatų Bažnyčia nuo XVI a. priklauso šveicariškosios Reformacijos (Zwinglio ir Kalvino) šeimai. Ev. reformatų tikėjimo ir gyvenimo normos remiasi Šventojo Rašto Senoju ir Naujuoju Testamentu, kuriame yra viskas, ko reikia žmogaus išganymui. Lenkijos ev. reformatų Bažnyčia dar XVIa. priėmė II-ąją Helvetiškąją išpažinimą, patvirtintą 1566 metais kaip Sandomiero konfesija arba Lenkijos konfesija ir nuo 1563 m. vadovaujasi Heidelbergo katekizmu. Kulto liturgiją nuo 1637 m. reguliuoja Gdansko Agenda. Aukščiausias reformatų Bažnyčios nutarimų ir sprendimų priėmimo organas yra Sinodas, o jo vykdomasis organas – Konsistorija (presbiterių arba vyresniųjų taryba), renkama Sinodo iš penkių asmenų trejų metų kadencijai. Dvasininkai turi tokias pat pareigas ir teises kaip ir pasauliečiai. Dvasininkija nėra atskiras luomas, o tik specialiai pašaukti ir įgalioti skelbti Evangeliją, teikti Sakramentus, rūpintis dvasiniais reikalais.

Reformatų Bažnyčios užuomazgos Lenkijos žemėje pastebimos jau XVIa. viduryje, kai į jas pradėjo skverbtis šveicariškasis mokslas. Pirmosios reformuotos pamaldos įvyko 1550 metais Pinčove. Apie tą laiką Mažajoje ir Didžiojoje Lenkijoje bei Lietuvoje atsirado reformatų surinkimai. 1556 m. į Lenkiją sugrįžus garsiajam reformatui Jonui Laskiui (Jan Laski 1499-1560), įvyko Reformacijos Žečpospolitoje posūkis. Jo pasiaukojantis darbas sustiprino jauną Bažnyčią. Tiesa, Reformatoriui nepasisekė palenkti Bažnyčiai neryžtingo Lenkijos karaliaus Žygimanto Augusto ir sukurti vieningos tautinės evangeliškos Bažnyčios, bet jam pasisekė suformuoti sinodinės – presbiterinės santvarkos pradmenis, sukuriant „Jednota Polska“ /Lenkijos Vienata/. „Vienata“ yra tradicinis reformuotų Bažnyčių Lenkijoje, Lietuvoje apibrėžimas /pvz. Unitas Lithuaniae/. Pagal J.Laskio projektą turėjo susivienyti trys pagrindinės evangeliškos konfesijos – kalvinistai, luteronai ir čekų broliai, siūlant Sandomiero konfesiją kaip Tikėjimo išpažinimą. Tai buvo mėginama įgyvendinti ir vėliau, 1570 m. pratęsiant jo mintį. Sandomiero susitarimo akte visos trys Bažnyčios išpareigojo bendradarbiauti, vieną kitą gerbti ir bendrai ginti savo teises. Sekančiu svarbiu susivienijimo etapu buvo Varšuvos Konfederacija /1573 m./, sudaryta religinei tolerancijai įtvirtinti Lenkijoje. Kilusi Lenkijoje kontreformacija, taip pat vidiniai nesutarimai (antitrinitorių srovė reformatų Bažnyčioje), pasitarnavo evangelikų Bažnyčios įtakos sumažinimui ir saviizoliacijai. Priešingai negu XVIa. antroje pusėje, evangelikai nustojo įtakoti tautos dvasinį gyvenimą. XVII a. pabaigoje ir XVIII a. pradžioje kontreformacija triumfavo. 1634 m. Vlodavos sinodui pasisekė suvienyti Čekų brolių Bažnyčią su Mažosios Lenkijos ir Lietuvos Vienatomis, bet tai nesustabdė reformatų Bažnyčios smukimo. 1768 m., kai disidentams buvo grąžintos jų teisės, prasidėjo naujas reformatų Bažnyčios gyvenimo etapas, pagyvinęs jos veiklą. Nežiūrint tautos okupacijos (1795-1918 m.) ir negausaus išpažinėjų skaičiaus, Lenkijos reformatų Bažnyčios veikla stiprėjo. O senoji Lietuvos Vienata /Unitas Lithuaniae/ tapo atskiru Bažnyčios vienetu, o po 1918 m. nepriklausomybės atgavimo, tokia ir liko.

Antrasis Pasaulinis karas beveik sunaikino Lenkijos reformatų Bažnyčią: prarasti patyrę dvasininkai, daug pasauliečių Bažnyčios veikėjų, emigracija, visa tai pareikalavo atnaujinti Bažnyčios gyvenimą. Saujelė išpažinėjų vadovaujama superintendente (vyskupo) Stefano Skierskio pasiryžo atstatyti Bažnyčią. Metai po metų gijo dvasinės ir materialinės žaizdos, šalies ir užsienio tikinčiųjų aukų dėka pasisekė sunorminti Bažnyčios veiklą. Taip pat didelis nuopelnas yra ilgamečio /1953 – 1978m./ bažnyčios vyskupo kun. Jano Nieviečežalo, mirusio 1981 m.

Nežiūrint nedidelio tikinčiųjų skaičiaus (5 tūkst. narių 9-ose parapijose), Lenkijos reformatų Bažnyčia stengiasi gyventi ir dirbti taip, kad galėtų didinti gėrio potencialą tautoje ir propaguoti meilę visų Kristaus pasekėjų tarpe.

XVII amžiuje reformatai įnešė svarbų indėlį į Lenkijos kultūrą, ypač lenkų kalbos ir rašybos srityje. Reformatai pirmieji išvertė į tautos kalbą Bibliją (Radvilos arba Brastos Bibliją). Verta prisiminti, kad, karaliaujant paskutiniajam Jogailaičiui, o taip pat pirmiesiems renkamiems karaliams (1548-1648 m.), žymūs politiniai veikėjai, ugde lenkišką parlamentarizmą ir kovoję prieš kai kurių magnatų ir karalių savivalę, priklausė reformatų Bažnyčiai. Didelę svarbą liaudies švietime turėjo reformatų parapijinės mokyklos, kurios ypač kreipė dėmesį į gimtosios kalbos dėstymą ir puoselėjimą. Seniausia mokykla buvo Pinčove – tai buvo pirmoji vidurinė humanitarinė mokykla Lenkijoje.

Lenkijos ev. reformatų Bažnyčia yra Pasaulio Reformuotų Bažnyčių Aljanso, kuris jungia virš 60-ties milijonų bendratikių iš 150 šalių, narė. Aukščiausio Bažnyčios organo – Konsistorijos – centras yra Varšuvoje, dvasinę valdžią vykdo vyskupas kun. Zdislovas Tranda, išrinktas 1978 m.. Dvasininkai, iš kurių reikalaujama aukštojo teologinio išsilavinimo, studijuoja ekumeniškoje mokyimo įstaigoje – Varšuvos krikščioniškos teologijos akademijoje.

Nors nedidelė skaičiumi Evangelikų reformatų Bažnyčia savo tarnyboje stengiasi rodyti teisingumo, tiesos ir krikščioniškos meilės pavyzdį.

Išvertė Liuda Danauskienė

Sveikiname:

Vilniaus ev. reformatų parapijos narę **Valeriją Grigaitę sausio 1 d.** atšventusią 80-ies metų jubiliejų. Pamilusi Biržus ir reformatų tikėjimą ponia Valerija liko jam ištikima ir prieš dešimt metų atsikūrus Vilniaus reformatų parapijai įsijungė į jos gyvenimą, kiek sveikata ir jėgos leido padėjo ir lankė bažnyčią. Linkime Jubiliatei sustiprėti po ligos ir tikimės vėl matyti mūsų tarpe.

Lairingų, ramių, gerų dar daug metų linki Jums -

Vilniaus ev. reformatų parapijos taryba ir seniūnų taryba

Vasario 6 d. garbingą jubiliejų - 70 metų švenčia mūsų laikraščelio korespondentė iš Biržų, buvusi mokytoja **Kotryna Naktinytė**. Širdingai sveikiname Jubiliate, linkėdami sveikatos, ramybės, laimės ir įkvėpimo rašant posmus apie Biržus ir biržiečius, reformatus ir tikėjimą bei meilę žmonėms ir Viešpačiui !

“Vilniaus reformatų žinių” leidėjai

Mes esame tik Jėzaus tarnai ir tu, pas kuriuos Jis mus siunčia, tarnais

Nes mes ne patys save skelbiame, bet Jėzų Kristų esant Viešpačiu, o save tesant jūsų tarnais dėl Jėzaus. /2Kor.4,5/

Ne vienas svajoja apie tai, kad tapęs įžymiu norėtų valdyti kitus, įsakinėti, klausytis pagyrų ir pripažinimo žodžių, formuoti savo ir kitų likimus pagal savo valią. Bet mes dažniau esame ne valdovai, o kitų tarnai, nes mūsų paskirtis - tarnauti kitiems. Tokį šiame pasaulyje mūsų Viešpats ir Mokytojas mato mūsų vaidmenį. Jis visada tvirtino, kad jei kas iš Jo mokytinių nori būti didis, privalo tarnauti kitiems. Jis pats tai parodė apaštalams, kai per Paskutinę Vakarienę, pasikėlęs nuo stalo ir prisipylęs vandens į dubenį, apiplovė jiems kojas ir paaiškino: "Jūs vadinate mane Mokytoju ir Viešpačiu, ir teisingai sakote, nes juo esu. Tad, jei aš, jūsų Viešpats ir Mokytojas, nuploviau jums kojas, tai ir jūs privalote vieni kitiems jas plauti. Aš parodžiau jums pavyzdį, tad ir jūs taip darykite, kaip Aš. /Jn.13, 13-15/.

Stodami tarnauti Visagaliui, mes negalime pamiršti, kad iš tikrųjų reikia *tarnauti*. Bažnyčioje yra tik vienas Viešpats ir Mokytojas – Jėzus Kristus. Visi yra tik Jo tarnai, o būdami Jo tarnais tampame visų *žmonių tarnais*. Pirmiausia privalome liudyti, kad Kristus yra Viešpats ir Išganytojas kiekvieno žmogaus. Kristaus asmenybė turi būti mūsų skelbimų centru ir nereikia pamiršti, *kas yra Viešpats, o kas tarnas*. Dvasininkams ar kitiems Bažnyčios darbuotojams kartais yra sunku iškęsti, kad jų darbas nėra vertinamas, nesuteikia jiems pasitenkinimo ir garbės. Betgi tai yra normalu! Čia negali būti jokios kalbos apie pasitenkinimą ar garbę, bet tik apie liudijimą, kad Jėzus Kristus yra Viešpats ir tik Jam priklauso garbė ir šlovė; visi privalo Jį pripažinti savo Viešpačiu ir Išganytoju. Mes esame tik Jo tarnai ir tuo pačiu tu, pas kuriuos mus Jėzus siunčia, tarnais. Tad elkimės pagal apaštalo žodžius: "Nes mes ne patys save skelbiame, bet Jėzų Kristų esant Viešpačiu, o save tesant jūsų tarnais dėl Jėzaus. /2Kor.4,5/

Liuda Danauskienė

Sausio 22 d. iš mūsų pasitraukė žurnalistas, rašęs apie plačiai po Lietuvą ir pasaulį pasklidusius papiliečius ir biržiečius, Vytautas Trečiokas. Jis dalyvaudavo beveik visuose Vilniaus biržiečių "Krivulės" renginiuose. Gruodžio 23 d. M.Mažvydo nacionalinėje bibliotekoje "Krivulės" svečiais buvo iš Biržų atvykę literatų klubo "Versmė" rašytojai ir poetai. Daugeliui iš mūsų tai buvo paskutinis pasimatymas su išėjusiu amžinybėn Vytautu. Mirtinos ligos pėdsakų neižiūrėjome. Vytautas, nors gyvenimu džiaugtis buvo likęs tik mėnuo, apie šį susitikimą parašė "Biržiečių žodžiui" išsamų straipsnį "Tu- versmė, tu- giesmė". Simboliška – tai jo paskutinė giesmė biržiečiams – literatams. Perspausdiname dėl vietos stokos šiek tiek sutrumpinę.

Tu – versmė, tu – giesmė

Perfrazuojant Paulių Širvį taip galima pasakyti apie Biržų literatų klubo "Versmė" veiklą, jo narių kūrybą. Ypač ši veikla suaktyvėjo metų pradžioje, minint klubo penkerių metų jubiliejų. Būrelio "Versmė" narių sulaukė ir Vilniaus biržiečiai. "Krivulės" klubo pakviesti jie atvyko į sostinę. Atvažiavo su savo gyvenimo ir kūrybos patirtimi, šūsnimis išleistų knygų.

Nacionalinės M.Mažvydo bibliotekos konferencijų salė, kur vyko renginys, buvo sausakimša. Vakara pradėjo "Sėlos" muziejaus direktorius Eugenijus Mikalajūnas ir "Krivulės" klubo prezidentas, Seimo kanceliarijos vadovas Arvydas Kregždė. Jie pristatė Aldoną Černiauskienę, Valentina Dagį, Angelę Jurevičienę, Vytautą Karavaitį, Ireną Malaiškiene, Benediktą Medvedevą, kalbėjo apie senas ir gyvybingas meninio žodžio tradicijas Biržų krašte, pedagogų indėlį puoselėjant kūrybos pradus.

A.Černiauskienė vaizdžiai kalbėjo apie savo ir klubo narių kūrybą, ateities sumanymus. Ji sakė, jog rajone tiek daug žmonių, bandančių plunksną, kad "Versmės" atsiradimas beveik savaiminis. Tereikėjo tik nedidelio postūmio. Aldona apie savo nuopelnus nekalbėjo, vis minėjo kitus, pirmiausia Savivaldybės viešosios bibliotekos direktorių Juozą Enskaitį, jo pastangas leidžiant knygas: atrenkant kūrinius, juos redaguojant, ieškant rėmėjų ir tvarkant leidybos, jų pristatymo reikalus.

Vienas po kito kalbėjo autoriai. Juos papildė E.Mikalajūnas, A.Černiauskienė, A.Kregždė. Direktorius su muziejaus darbuotoja Snieguole Kubiliute padėklamavo pluoštą literatų eilių, skaitė prozininko V.Karavaičio kūrybą. Klausytojams visada įdomu išgirsti pačių autorių gyvą žodį, tarsi pajusti kūrybinės versmės ištakas. Visi literatai, skaitę savo kūrinius, buvo nuoširdžiai sutikti. Ypač didelio pasisekimo sulaukė B.Medvedevas. Jo kiekvieną epigramą žiūrovai palydėjo plojimais, salė gyvai reagavo į netikėtus humoro posūkius. Pagal Benedikto epigramas apie žemės ūkį kupletus padainavo ir pagrojo Pupų Dėdė (taip save vadina Vladas Švykas).

Vilniaus biržiečiams buvo įdomu iš arčiau susipažinti su savojo krašto literatais ir jų kūryba. Matyt, neapsiriksime pasakę, jog ir patiems literatams šis renginys taps svarbiu. Suteiks daugiau pasitikėjimo savo sugebėjimais, ilies naujų jėgų ir ryžto. O kad jie ne šiaip eiliakaliai ar rašinėja tik sau reikšmingus raštus, liudija visuomenės susidomėjimas, pritarimas jų kūrybai. Ir Vilniuje, ir, žinoma, Biržų krašte.

Progai pasitaikius, norisi priminti, jog V.Dagio kai kurias ankstyvasias eiles Papilio apylinkių jaunimas, pritaikęs melodiją, dainuodavo kaip liaudies dainas.

Visko nesuminėsi, kas buvo šiame renginyje. Vilniuje taip pat yra ne vienas iš Biržų krašto kilęs žmogus, sėkmingai bandantis plunksną. Bet knygą retas yra išleidęs. Gal kartais ryžto pritrūko, ar lėšų bei rėmėjų. Tad gal reiktų imtis darbo bendromis jėgomis, gal "Versmės" klubas galėtų padėti. Juk esame ne svetimi, bet vieno medžio paukščiai. Pagalvokime apie tai, Juozai Enskaiti, Aldona Černiauskienė, Arvydai Kregždė... Išties tai būtų gražus bendradarbiavimas, praturtinantis ir vienus, ir kitus.

...Renginys baigėsi, bet žmonės dar nesiskirstė. Pačeraukštės klubo saviveiklininkai, vadovaujami Onutės Jurkonienės, pagiedojo Advento giesmių, pagrojo. Į renginį atvyko ir Pačeraukštės seniūnas Vytautas Džėja. Taigi buvo nemažai literatų ir dar daugiau jų pagalbininkų ir rėmėjų. Visi dėkingi ūkininkei O.Jurkonienei, UAB "Biržų alus" vadovams, parėmusiems šį vakarą, pavaišinusiems susirinkusius skaniu sūriu ir alumi.

Vytautas Trečiokas

Perspausdinta iš "Biržiečių žodžio" Nr.153 (7744), 2000 m. gruodžio 30 d.

Iškeliavę amžinybėn

AUSTRIS AUKŠTUOLIS **/1925 01 22 - 2000 12 24/**

Po ilgos ir sunkios ligos, eidamas 76-sius metus prieš pat Kalėdas - gruodžio 24 d. mirė buvęs biržietis, Vilniaus ev. reformatų parapijos narys Austris Aukštuolis. Gimė 1925 m. sausio 22 d. Biržų vlsč., netoli Suosto Aukštuoliškių kaime darbščių ūkininkų šeimoje. 1948 metais kartu su tėvu ir broliu buvo išvežtas į Sibirą, sugrįžo 1959 metais.

Būdamas tremtyje sukūrė šeimą taip pat su tremtine biržiete Irena Suveizdyte, kilusia iš Papilio vlsč. Mikalių kaimo.

Grižęs iš Sibiro iki 1981 metų dirbo Biržų tarpkolūkinėje statybos organizacijoje suvirintoju. Po to persikėlė į Vilnių ir pagal savo specialybę dirbo Vilniaus Antavilių pensionate. 1989 m. atsikūrus Vilniaus ev. reformatų parapijai, kartu su žmona įsijungė į bendruomenės veiklą, kartu su visais rūpinosi bažnyčios, parapijos namų remontu, važiuodavo prikirsti malkų vaikų sekmadieninei mokyklėlei.

Velionis buvo pašarvotas Laidojimo namuose, atsisveikinti susirinko gausus būrys buvusių tremtinių, Vilniaus parapijiečių, apsėdams vadovavo ir giesmes užvedinėjo Jonas Jasiukėnas. Laidotuvių dieną pamaldas laikė ir velionį į amžinojo poilsio vietą Vilniaus Antavilių kapines palydėjo diak. Kęstutis Daugirdas.

Vilniaus ev. reformatų parapijos nariai giliai liūdi dėl šios skaudžios netekties ir reiškia užuojautą velionio žmonai Irenai, sūnums Ričardui ir Audriui, jų šeimoms, kitiems artimiesiems, linkėdami jiems stiprybės ir Dievo palaimos.

Vilniaus ev. reformatų parapijos taryba ir seniūnų taryba

VYTAUTAS TREČIOKAS **/1938 08 29 - 2001 01 22/**

2001 m. sausio 22 d. po sunkios ligos mirė Vilniaus ev. reformatų parapijos narys, žurnalistas, Biržų krašto metraštininkas Vytautas Trečiokas

Gimė Vytautas Trečiokas 1938 m. rugpjūčio 29 d. Papilyje reformatų Edvardo ir Olgos Paunksnytės Trečiokų šeimoje. Tėvo Edvardo, kurį 1941 m. prie Astravo sušaudė hitlerininkai kartu su kitais tarybinėse įstaigose dirbusiais biržiečiais, beveik neprisiminė. Užaugino sunkiai vargdama motina. Našlaičio dalia, buvusios valdžios abejingumas, nepritekliai ir vienišumas lydėję visą gyvenimą suformavo savotišką charakterį. Dar mokydamasis Papilio vidurinėje mokykloje pradėjo siuntinėti rašinėlius į Pandėlio rajono laikraščius. Studijavo Vilniaus universitete žurnalistiką, baigęs dirbo įvairiuose leidiniuose: "Liaudies sargyboje", "Tarybų darbe", "Kooperatininke". 1970 – 75 metais "švari biografija" ir tėvo nuopelnai "smetoniniame" pogrindyje leido įsidarbinti vyriausios valstybinių paslapčių saugojimo spaudoje valdybos redaktoriumi. Dažnai parašydavo į Biržų krašto laikraščius: "Tarybinį artoją", po to "Biržiečių žodį". Atgavus Lietuvos nepriklausomybę – "Lietuvos aide", "Mūsų sparnuose" /išėivijos reformatų žurnale/ 1995 m. išspausdino didelės apimties straipsnį – surinktus prisiminimus apie Papilyje gyvenusius ir daug gero padariusius kun. Joną Šepetį bei jo žmoną Klarą, ruošėsi parašyti apie superintendentą kun. Andriejų Kadarą /1831- - 1902/ palaidotą Kubilių kapinaitėse, tose pačiose, kur ir Vytautas atgulė amžinam poilsiui šalia prieš keliolika metų mirusios motinos. Tėvas, kurio palaikus rūpinosi perkelti į kapines, liko gulėti miškelyje prie Astravo. Velionio laidotuvių rūpinosi Biržų laidojimo biuras, kur ir buvo pašarvotas. Laidotuvių procesiją atvykusi iš Biržų trumpam buvo sustojusi prie namų, kuriuose Vytautas rasdavo poilsį ir šilumą, kai atvykdavo aplankyti vaikystės vietų. Ten laukė ir prie laidotuvių norėję prisijungti pažįstami, kaimynai, Papilio reformatai. Prie kapo duobės atsisveikinimo žodį tarė vaikystės dienų draugas literatas Valentinas Dagys, atstovas iš Biržų redakcijos, pusbrolio Edvardo dukra.

Vilniuje gyvenantys reformatai, kiti pažįstami apgailestauja, kad neteko atsisveikinti, pasakyti paskutinio "sudie" mums taip netikėtai išėjusiam Vytautui. Tokia Viešpaties valia...

Vilniaus ev. reformatų parapijos taryba ir seniūnų taryba

Informacija

Gruodžio 29 d. Vilniaus ev. reformatų parapijos vaikus, susirinkusius Kalėdų eglutei Signatarų namuose, aplankė Kalėdų senelis apdovanojęs gausiomis dovanomis. Seneliams, tėveliams ir vaikučiams koncertavo Vilniaus ev. reformatų choras "Giesmė", sveikino teologas Tomas Šernas. Išvykus Kalėdų seneliui, visi vaišinosi atsineštais skanumynais, kava, arbata, džiaugėsi, kad svetingi Signatarų namai suteikė galimybę taip gražiai palydėti Senuosius Metus.

Gruodžio 31 d. Vilniaus ev. reformatų bažnyčioje pamaldas laikė kun.A.Kvedaravičius; 2001 m. sausio 1 d. pamaldų nebuvo.

Sausio 7 d. Vilniaus ev. reformatų bažnyčioje pamaldas laikęs lektorius Tomas Šernas paskelbė, kad I-ą ir III-ią mėnesio sekmadienį pamaldas laiko jis, o II-ą ir IV-ą - kun. Algimantas Kvedaravičius.

Sausio 14 d. , sausio 28 d. Vilniaus ev. reformatų bažnyčioje pamaldas laikė kun.A.Kvedaravičius, **sausio 21 d. – lekt. T.Šernas.**

Sausio 21 – 26 d.d. vyko ekumeninė maldos už krikščionių vienybę savaitė Vilniuje. Prasidėjo stačiatikių Dievo Motinos Ėmimo į Dangų katedroje /Maironio g.12/ sausio 21 d. 9 val., sausio 24 d. 17 val. – Vilniaus evangelikų liuteronų bažnyčioje ir sausio 25 d. 17 val. – katalikų šv.Jonų bažnyčioje. Dalyvavo trijų Bažnyčių aukščiausieji hierarchai: stačiatikių Vilniaus ir Lietuvos arkivyskupas Chrizostomas, Romos katalikų Vilniaus arkivyskupijos vyskupo metropolito pagalbininkas vyskupas Jonas Boruta, Lietuvos evangelikų liuteronų Bažnyčios vyskupas Jonas Kalvanas. Reformatų bažnyčiai atstovavo Vilniaus ev. reformatų bažnyčios lektorius Tomas Šernas ir pasauliečių atstovė p.Renata Bareikienė.

Panevėžyje šiose pamaldose reformatus atstovavo kun. Julius Norvila. **Biržuose** vyko metodistų, sekmininkų ir katalikų šv.Jono Krikštytojo bažnyčiose, reformatai nedalyvavo, nes sunkiai serga kun. senjoras Petras Čepas, o diak. Kęstutis Daugirdas išvykęs į Vokietiją. **Šiauliuose** vyko Kryžių kalno Pranciškonų vienuolyne, dalyvavo beveik visų krikščioniškų konfesijų atstovai, taip pat ir reformatai. **Kėdainiuose** vyks mėnesiu vėliau.

Nuo vasario mėn. nebedirba parapijos namuose veikusi bibliotekėlė, nes Sinodo kolegijos sekretorė Neringa Ragaliauskytė atleista iš darbo.

Atsiprašome,

kad šis "Vilniaus reformatų žinių" pilnai parengtas numeris dėl vienos iš leidėjų ligos nebuvo laiku atiduotas daiginti. Stengsimės pasivyti ir laiku Jus informuoti apie svarbiausius Vilniaus ev. reformatų parapijos ir visos Lietuvos ev.reformatų Bažnyčios įvykius.

Leidėjai

Pranešame,

kad š.m. kovo 6 d. Vilniaus ev. reformatų parapijos seniūnai ir tarybos pirmininkė bendrame pasitarime nutarė pakviesti evangeliškos teologijos magistrus bei kitus diplomuotus teologus skaityti paskaitas apie evangelikų reformatų Bažnyčios pagrindus.

Pirmas susitikimas įvyks š.m. kovo 22 d. 18 val. Signatarų namuose /Pilies gt. 26/. Kviečiame aktyviai dalyvauti.

Vilniaus ev. reformatų parapijos taryba ir seniūnų taryba

Primename seniūnų telefonus: Dalią Gudliauskienė 429118, Donatą Indriūnaitę 342824, Angeliną Kamčiatnienę 733757, Alfredą Naktinį 470718, Ireną Petrylienę 414646, Danutę Pranulienę 444272, Birutę Šernaitę 617690

Korektorė Dalia Pronskietytė

Parengė Dalią Gudliauskienė

Atiduota daiginti 2001.03.09